

Bouwen aan vertrouwen: #hoedan?

Door Hugo Hegeman, lid Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)

Blog, april 2023

De recente winst van de BoerBurgerBeweging (BBB) in de provinciale statenverkiezingen staat nog vers in ons geheugen. Door politiek duiders werd de uitslag in de provincie Utrecht beschreven als het harde bewijs van de grote kloof tussen stad en platteland. GroenLinks won in de stad, BBB in het buitengebied. In februari constateerde NRC redacteur maatschappelijk onbehagen, Karel Smouter, tijdens [de tweede College Tour](#) van de PCL-reeks 'bouwen aan vertrouwen', dat de opkomst van de BoerBurgerBeweging een symptoom is van de veenbrand vol wantrouwen. Wantrouwen tussen stad en platteland, wantrouwen in bestuurders en wantrouwen in de politiek. Tijd om deze veenbrand te blussen! Om de provincie Utrecht daarbij te helpen dacht [voormalig Denker des Vaderlands](#), Daan Roovers, op 4 april jl. mee over de vraag: hoe bouw je aan vertrouwen tussen burgers en de politiek?

Daan Roovers is publieksfilosoof, universitair docent en lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur. Zij initieerde onder meer debat over het functioneren van een democratie en de belangrijke plek die burgers daarin innemen. Ook publiceerde zij het boek '[Wij zijn de politiek](#)'. Het verhaal van Roovers richt zich op de vragen: wat is gezag, waarom brokkelt het af, en wat kunnen we doen om dit gezag weer op te bouwen? Zeer relevante vragen, maar vooral het gesprek dat na deze *crash course gezag* in de statenzaal ontstond blijft me bij: een open dialoog waarin de aanwezigen dilemma's op tafel leggen, vragen stellen en elkaar en de materie écht proberen te begrijpen. Precies het gesprek dat we óók op gang moeten brengen tussen de overheid en haar burgers. Alleen... #hoedan?

Bekwaamheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid (BBB)

Maar nu eerst: wat is gezag? Gezag is – anders dan macht - iets dat vrijwillig wordt aanvaard door anderen. Het is gebaseerd op drie factoren, die geheel toevallig, alle drie beginnen met een B: bekwaamheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid. Een overheid moet bekwaam zijn om haar taken uit te voeren, betrouwbaar zijn in haar handelingen en betrokken zijn bij de bevolking die zij dient.

Waarom brokkelt gezag af?

Er zijn verschillende redenen waarom het gezag van de overheid afneemt. Trends in de maatschappij zoals secularisering, ontzuiling, individualisering en digitalisering zorgen ervoor dat burgers kritischer zijn geworden. Dit zijn maatschappelijke trends waar de overheid niet direct invloed op heeft. Waar de overheid wél tekort is geschoten, is de volgende drieslag:

- *Cognitief tekort*: de overheid beschikt niet over voldoende kennis en expertise;
- *Moreel tekort*: de overheid is te veel gericht op efficiëntie en doelmatigheid, zonder oog voor waar het 'echt' om gaat;
- *Maatschappelijk tekort*: de overheid heeft onvoldoende verbinding met de bevolking.

Bouwen aan vertrouwen

Om het gezag van de overheid te versterken en het vertrouwen van de bevolking te vergroten, kunnen verschillende maatregelen worden genomen. Deels bestaat dit uit open deuren, zoals dat het cognitieve tekort kan worden opgelost door bijvoorbeeld expertise in huis te halen. Een ingewikkeldere oplossingsrichting is het versterken van de morele dimensie. De eerste stap is: erkennen dat de overheid een morele rol heeft en niet slechts een efficiënt managementorgaan is. Het is belangrijk dat de overheid morele dilemma's in beeld brengt, de afwegingen bespreekbaar maakt en een duidelijke keuze maakt. Keuzes moeten niet onderbouwd worden met "het moet van de EU", maar als "gezien de opgave is dit wat we te doen hebben in deze provincie". Een andere manier om het gezag van de overheid te versterken, is door de verbinding tussen bestuur en burgers te versterken. Een burgerberaad – zoals ook al door [Eva Rovers bepleit in College Tour twee](#) - kan hierbij helpen. En er is goed nieuws: er is in de Provinciale Staten van Utrecht een breed gesteunde motie aangenomen voor een onderzoek naar de inzet van burgerberaden.

Kathedraaldenken

Een dilemma dat prominent naar voren kwam in het gesprek met Daan Roovers is het volgende: hoe kan ik me in alle beslommeringen van de waan van de dag tóch houden aan de langetermijnvisies die we schrijven. Een bekende term hiervoor is kathedraaldenken. Een term die wordt gebruikt om de focus te leggen op de lange termijn in plaats van korte termijn winst. Het idee achter kathedraaldenken is dat, net zoals bij het bouwen van een kathedraal, het doel niet is om snel een resultaat te bereiken, maar om iets te creëren dat de tand des tijds zal doorstaan en waar toekomstige generaties van kunnen genieten. Een ander idee waarin kathedraaldenken doorklinkt is dat van 'de goede voorouder'. Dit betekent dat we verantwoordelijkheid moeten nemen voor de impact die we hebben op de wereld en de toekomstige generaties.

#Hoedan

Maar... #hoedan? werd in het gesprek opgeworpen. Zo heeft de provincie bij de realisatie van de Omgevingsvisie grote stappen gezet met integraal toekomstdenken, maar tegelijkertijd spelen er urgentie, korte termijn problemen – denk aan het woningtekort of de asielopgave - die zo snel mogelijk moeten worden opgelost. Het antwoord van Roovers: maak de toekomst concreet, bijvoorbeeld met kunstzinnige verbeelding. Daar zijn al tal van inspirerende voorbeelden van. Zo heeft klimaatminister Rob Jetten het nieuwe peil van de stijgende zeespiegel op zijn bureaustoel getekend en wordt – naar idee van Jan Terlouw - in verschillende vergaderzalen één stoel leeg gelaten die '[de toekomst](#)' [vertegenwoordigt](#). Ook het [Ministerie van de Toekomst](#) is hier mee bezig: door bij de ingang van provinciehuizen of bij congressen kinderschoenen te plaatsen, wordt de volgende generatie direct zichtbaar gemaakt. En mijn persoonlijke tip: luister iedere ochtend naar het nummer 'Your Ancestor' van Nynke Laverman.

Save the date: woensdag 24 mei 4^e College Tour, 15 – 17 uur

*This is your ancestor speaking
The relatives you know so well
Forgive us I beg you
For sending you to hell*

Scan de QR-code om direct te luisteren